

Εκλεκτοί καλεσμένοι, Κυρίες και Κύριοι καλησπέρα σας,

Στα επόμενα λεπτά, θα προσπαθήσω να αποδώσω αδρομερώς το πλαίσιο αλλά και τα κυριότερα σημεία του πολύτιμου έργου, ‘Arthur Lukis Mansell - Στα ίχνη ενός Άγγλου υδρογράφου’. Ενός έργου που με πολύ μεράκι, επιμονή και ένθερμη προσπάθεια εκπόνησε ο εκλεκτός συμπολίτης μας, Κωνσταντίνος Δημητούλης και εκδόθηκε με πρωτοβουλία του Οργανισμού Λιμένων Νομού Ευβοίας ΑΕ.

Ο συγγραφέας, μετά από εξαντλητική έρευνα, παρουσιάζει στο βιβλίο του τον πολύπτυχο βίο του Αξιωματικού του Βρετανικού Βασιλικού Ναυτικού, Αντιναυάρχου Arthur Lukis Mansell, ενός βίου που συνδέθηκε και με την Ελλάδα και ειδικότερα με τη Χαλκίδα.

Κατά τον 19^ο αιώνα, η Μεγάλη Βρετανία έχει δημιουργήσει μια απέραντη αυτοκρατορία. Η Ανατολική Μεσόγειος έχει αποκτήσει στρατηγική σημασία, για την πρόσβαση στις βρετανικές κτήσεις της, στην Άπω Ανατολή. Επιπλέον, οι Ναπολεόντειοι πόλεμοι είχαν καταδείξει πόσο σημαντική ήταν η θάλασσα αυτή για το βρετανικό εξαγωγικό εμπόριο. Η γεωπολιτική και οικονομική σημασία της Ανατολικής Μεσογείου ώθησαν την Μεγάλη Βρετανία στην σύναψη στενότερων σχέσεων με την Οθωμανική Αυτοκρατορία και την Ελλάδα.

Η βρετανική στάση βρήκε άμεση ανταπόκριση, καθώς υποσχόταν προστασία στην Οθωμανική Αυτοκρατορία έναντι της όποιας Ρωσικής απειλής, αλλά και αντίστοιχη προστασία στην Ελλάδα έναντι της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Η βρετανική αρωγή, στην Ελλάδα και την Οθωμανική Αυτοκρατορία, βασιζόταν στη βρετανική ναυτική ισχύ. Ικανή και αναγκαία συνθήκη, για τη μεγιστοποίηση της παρεπόμενης ωφέλειας, ήταν η ενδεδειγμένη υδρογραφική και χαρτογραφική αποτύπωση της Ανατολικής Μεσογείου και των ακτών της.

Το Βρετανικό Ναυτικό εμπιστεύθηκε τις υδρογραφικές και χαρτογραφικές εργασίες στους πλέον κατάλληλους αξιωματικούς του, όπως τον Graves, τον Spratt και τον Mansell. Η βιογραφία του Mansell αποδίδεται με ενάργεια στο προκείμενο πόνημα.

Ο Arthur Lukis Mansell γεννήθηκε το 1815. Υπήρξε απόγονος αρχοντικής οικογένειας των Βίκινγκς της Νορμανδίας. Προπάτορές του κατέλαβαν ύπατα αξιώματα στο αγγλικό βασίλειο, που απαιτούσαν κατάρτιση και ανδρεία. Συνεχίζοντας την προγονική παράδοση, ο νεαρός Mansell φοίτησε σε ένα από τα αρχαιότερα και καλύτερα κολλέγια της Μεγάλης Βρετανίας, όπου διδάχθηκε πολλά γνωστικά αντικείμενα, που τον κατάρτισαν σφαιρικά. Η παιδεία που έλαβε προσιδίαζε σε έναν κοσμοπολίτη gentleman, σε έναν homo universalis. Το 1831, ακολούθησε το παράδειγμα του ναυάρχου πατέρα του, και φοίτησε στη Ναυτική Ακαδημία στο Portsmouth.

Από το 1832 έως το 1855, για 23 χρόνια, υπηρέτησε σε πλοία του βρετανικού Ναυτικού με κυβερνήτες τον Αντιπλοίαρχο Graves και τον Αντιπλοίαρχο Spratt.

Ο Graves και ο Spratt, ήταν οι άνθρωποι που μύησαν τον Mansell στην υδρογραφία, την έρευνα και τη μελέτη των

φυσικών φαινομένων, την έρευνα της χλωρίδας και της πανίδας καθώς και άλλων συναφών πεδίων.

Τα πλοία, στα οποία υπηρέτησε, είχαν ως αποστολή τη χαρτογράφηση των ακτών του Ιονίου, του Αιγαίου πελάγους, της Κρήτης, της Μικράς Ασίας, της ανατολικής Μεσογείου και της Μαύρης θάλασσας, την εκτέλεση βυθομετρήσεων, τη μελέτη του βυθού και τη καταγραφή της γεωλογικής διαστρωμάτωσης διάφορων χερσαίων περιοχών. Συμμετείχαν επίσης σε πολεμικές επιχειρήσεις και σε επιχειρήσεις προβολής ναυτικής ισχύος. Τα βρετανικά πλοία προωθούσαν άλλοτε τα εμπορικά και οικονομικά συμφέροντα της αυτοκρατορίας ή βρετανών πολιτών και άλλοτε τους στόχους της βρετανικής εξωτερικής πολιτικής, όπως η συμμετοχή τους στον Κριμαϊκό πόλεμο.

Στο προκείμενο βιβλίο παρατίθενται ενδιαφέροντα στοιχεία για την Εύβοια της περιόδου αυτής. Η χαρτογράφηση του Ευβοϊκού κόλπου έγινε τη περίοδο 1845-47. Τότε μελετήθηκαν και τα ρεύματα του πορθμού του Ευρίπου. Επίσης έλαβαν χώρα αρχαιολογικές έρευνες στη περιοχή Βαθύ Αυλίδας, την Ερέτρια, τα Στύρα και την Κάρυστο.

Το 1846, κατά τη παραμονή του Mansell στη Χαλκίδα, γνώρισε την Fanny Thiesse, κόρη του τοπικού Γάλλου πρόξενου, την οποία και παντρεύτηκε το ίδιο έτος.

Τη περίοδο 1850-53, χαρτογραφούνται οι ακτές της Κρήτης και συλλέγονται πληροφορίες σχετικές με την πανίδα, τη χλωρίδα, τη γεωλογία και την αρχαιολογία του χερσαίου χώρου. Οι πληροφορίες αυτές συμπεριλήφθηκαν σε πόνημα του Spratt, ο οποίος εξήρε τη συμβολή του Mansell στην εκπλήρωση της αποστολής.

Το 1854-55 ο Μάνσελ συμμετείχε στον Κριμαϊκό πόλεμο με το πλοίο HMS Spitfire. Κατά τη διάρκεια αυτής της αποστολής, ο Mansell σχεδίασε πολλά οχυρά και άλλα κτίρια της ακτογραμμής της Μαύρης θάλασσας και εκτυπώθηκαν αντίστοιχες λιθογραφίες. Για τη συμμετοχή του στο Κριμαϊκό πόλεμο τιμήθηκε με στρατιωτική διάκριση από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Ο Mansel προήχθη σε Αντιπλοίαρχο και ανέλαβε τη διακυβέρνηση του πλοίου HMS Tartarus, το 1856. Έχει προηγηθεί η υπογραφή της σύμβασης για τη διάνοιξη της διώρυγας του Σουέζ, το 1854. Το πλοίο του διεξήγαγε λεπτομερείς βυθομετρήσεις των ακτών της Αιγύπτου, που επηρέασαν τη τελική χάραξη της διώρυγας του Σουέζ. Το 1857, το Mansell χαρτογραφεί τις ακτές της Συρίας. Μαζί με τον Αντιπλοίαρχο Spratt, πραγματοποίησαν επίσης βυθομετρικές εργασίες στην Ανατολική Μεσόγειο, για την πόντιση τηλεγραφικών καλωδίων.

Κατά τη διακυβέρνηση του πλοίου HMS Firefly, το 1860, ο Αντιπλοίαρχος Mansell, κατέπλευσε στη Χαλκίδα και χαρτογράφησε την ευρύτερη περιοχή, για την επικαιροποίηση των χαρτών του Ευβοϊκού κόλπου του 1847.

Το Μάιο του 1860 αναχωρεί για τη Βηρυτό, λόγω της εξέγερσης των Χριστιανών Μαρωνιτών εναντίον των Δρούζων μουσουλμάνων του Λιβάνου και επιτυγχάνει διπλωματική λύση. Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στη περιοχή, χαρτογράφησε τις συριακές ακτές και την ενδοχώρα της Συρίας. Την επόμενη διετία, έκανε χαρτογραφήσεις και βυθομετρήσεις κατά μήκος των ακτών της Συρίας και της Αιγύπτου. Την περίοδο 1864-65, λίγο πριν την ενσωμάτωση

των Επτανήσων στην Ελλάδα, ο Mansell χαρτογράφησε τις ακτές της Κέρκυρας, Λευκάδας και Κεφαλονιάς με το πλοίο HMS Hydra.

Από το 1859 έως το 1865 συνέλεξε αστρονομικές παρατηρήσεις, που φυλάσσονται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους του Ηνωμένου Βασιλείου. Συνεργάστηκε επίσης με μετεωρολογικά περιοδικά και πρότεινε νέα μέθοδο καταγραφής των μετεωρολογικών παρατηρήσεων. Το 1865 προήχθη στο βαθμό του Πλοιάρχου και το 1866 αποστρατεύθηκε από το Βρετανικό Ναυτικό. Το 1881 του απονεμήθηκε ο βαθμός του Υποναυάρχου και το 1888 ο βαθμός του Ναυάρχου.

Μετά την αποστρατεία του, εγκαταστάθηκε στη Χαλκίδα και για 14 χρόνια ασχολήθηκε με την τεκμηρίωση των αιτίων των ασταθών ρευμάτων του Ευρίπου. Η σχετική μελέτη δεν κατέστη δυνατό να δημοσιευθεί. Το 1882 ο Υποπλοίαρχος Ανδρέας Μιαούλης, σε συνεργασία με τον Mansell, εξέδωσε 'Το περί παλίρροιας του Ευρίπου σύγγραμμα', που περιέχει την ώρα αλλαγής κατεύθυνσης των ρευμάτων, τη κατεύθυνση και την ένταση αυτών. Οι μελέτες του Mansell αποτελούν επίσης σημείο αναφοράς σημαντικών σχετικών πονημάτων που ακολούθησαν.

Ο Mansell επίσης εξέτασε για μία δεκαετία τη σεισμική δραστηριότητα και τα μετεωρολογικά στοιχεία της περιοχής της Χαλκίδας. Η μελέτη αυτή υποβλήθηκε στην Βασιλική Γεωγραφική εταιρεία το 1880.

Ως γνώστης της γεωλογικής διαστρωμάτωσης της Εύβοιας και ως διαχειριστής της Ευβοϊκής εταιρείας, ασχολήθηκε με

την παραχώρηση εκτάσεων στην εταιρεία, για την εξόρυξη μεταλλευμάτων.

Το 1887, όντας σε μεγάλη ηλικία, συμμετείχε τιμητικά στη γνωμοδοτική επί των Φάρων επιτροπή, για τη σύνταξη μελέτης για το φαρικό δίκτυο της Ελλάδας.

Για τις σημαντικές του υπηρεσίες, η ελληνική Πολιτεία τίμησε τον Arthur Lukis Mansell δύο φορές με τον Μεγαλόσταυρο του Σωτήρος. Απεβίωσε στις 20 Φεβρουαρίου του 1890 και τάφηκε με στρατιωτικές τιμές.

Ο Mansell πέρα από Αξιωματικός του Βρετανικού Ναυτικού ήταν πολυμαθής και πολυπράγμων επιστήμονας, σχολαστικός και παθιασμένος με την έρευνα και μελέτη της φύσης, των φυσικών φαινομένων και της ιστορίας των περιοχών που επισκεπτόταν.

Μέσα από τη ζωή και τις ποικίλες δράσεις του Mansell και άλλων Βρετανών αξιωματικών, ο αναγνώστης του βιβλίου αποκτά πολύτιμα στοιχεία για τις χαρτογραφήσεις των ακτών, τις βυθομετρήσεις των θαλασσών, καθώς και τις μελέτες της χλωρίδας, της πανίδας, των φυσικών φαινομένων, τις γεωλογικές μελέτες, και τις αρχαιολογικές έρευνες της εποχής εκείνης. Οι δράσεις αυτές συνδέονται με τα ιστορικά γεγονότα της εποχής, την εξέλιξη του τότε κόσμου, και τις γεωπολιτικές επιδιώξεις της Μεγάλης Βρετανίας. Παράλληλα με τη ναυτική δράση του Mansell, ο συγγραφέας αφηγείται γλαφυρά και την κοινωνική διάσταση της παρουσίας του στη Χαλκίδα.

Τη γεμάτη ζωή του Μάνσελ μας αποδίδει ο συμπολίτης μας κύριος Δημητούλης με το εναργές πόνημά του. Ένα πόνημα

που πλαισιώνεται από πλούσιο χαρτογραφικό υλικό, αλλά και από άλλες απεικονίσεις και κείμενα, που μεταφέρουν εύστοχα την αίσθηση της μετάβασης της Ανατολικής Μεσογείου από τον προβιομηχανικό κόσμο στη Βιομηχανική Επανάσταση.

Οφείλουμε ευγνωμοσύνη στον εκλεκτό συμπολίτη μας, που ανέδειξε μια λησμονημένη αλλά σημαντική προσωπικότητα της Μεσογείου και της τοπικής μας ιστορίας.

Η επιστημοσύνη του κ. Δημητούλη και η αφοσίωσή του στο προκείμενο έργο είναι αξιέπαινη.

Κύριε Δημητούλη θερμά συγχαρητήρια για το εξαιρετικό σας έργο.